

УДК 159.932.2«364»:364.4-057.87
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2023-2-5>

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Мельник Жанна Василівна,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
melnyk.zhanna@kpnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-3348-0939>

Співак Дмитро Віталійович,

здобувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
sdmytro93@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-2801-7803>

Мета – презентувати результати емпіричного дослідження актуальності та значущості професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи в період воєнного стану. **Методи:** теоретичний аналіз і синтез, тест «Хто Я?» М. Куна і Т. Макпартленда, критерій ϕ^* -кутове перетворення Фішера. **Результати.** Розкрито психологічну сутність поняття «професійна ідентичність майбутніх фахівців сфери соціальної роботи». Визначено, що професійна ідентичність майбутніх фахівців сфери соціальної роботи – це результат їхнього ототожнення себе з професійною спільнотою працівників цієї сфери або її значущими представниками. Розкрито і проаналізовано результати емпіричного дослідження актуальності та значущості професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи за їхньою статтю. **Висновки.** Емпірично встановлено, що для великої кількості досліджуваних (майже трьох четвертих частин) майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи є неактуальною у воєнний час. Для решти досліджуваних, а саме для майже в 1,5 рази більшої кількості досліджуваних жіночої статі порівняно з досліджуваними чоловічої статі майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи виявилася актуальною. Високий рівень значущості професійної ідентичності помічено для майже в 2 рази більшої кількості досліджуваних жіночої статі порівняно з кількістю досліджуваних чоловічої статі. Середній рівень значущості професійної ідентичності характеризує однакову кількість досліджуваних жіночої та чоловічої статі. Низький рівень значущості професійної ідентичності виявлено лише в досліджуваних жіночої статі. Перспективний напрям подальших наукових досліджень полягає в розробці ефективної програми розвитку професійного «Я» майбутніх фахівців сфери соціальної роботи впродовж їхньої підготовки в закладах вищої освіти.

Ключові слова: професійне «Я», актуальність, значущість, соціальна робота, здобувач вищої освіти.

PROFESSIONAL IDENTITY OF FUTURE SPECIALIST IN THE SOCIAL WORK FIELD DURING WAR LAW

Melnyk Zhanna Vasylivna,

Ph.D in Psychology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social Pedagogic and Social Work,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
melnyk.zhanna@kpnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-3348-0939>

Spivak Dmytro Vitaliiovich,

Applicant at the Department of Social Pedagogic and Social Work,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
sdmytro93@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-2801-7803>

Purpose – to present an empirical study results of the relevance and importance of professional identity of future specialists the social work field during war law. **Methods.** Theoretical analysis and synthesis,

“Who am I?” M. Kun and T. Makpartland, the criterion of φ^* – angular transformation of the Fisher. **Results.** The psychological essence of the concept of “professional identity of future specialists of social work” is revealed. It is determined that the professional identity of future specialists in the field of social work is the result of their identification with the professional community of employees of this field or its significant representatives. The results of the empirical study of the relevance and importance of professional identity of future specialists of the field of social work by gender are presented and analyzed. **Conclusions.** It is empirically established that for the predominant number of subjects (almost three fourth parts), future professional activity in the field of social work is irrelevant in wartime. For the rest of the subjects, namely, almost 1.5 times more than the number of women under study, compared to the male under study, future professional activity in the field of social work was relevant. The high level of significance of professional identity has been observed almost 2 times more than the female studied, compared to the number of male under study. The average level of significance of professional identity is characterized by the same number of female and male. The low level of significance of professional identity is found only in the female. The promising direction of further scientific research is to develop an effective program for the development of professional “I” of future specialists of the field of social work during their preparation in higher education institutions.

Key words: professional “I”, relevance, importance, social work, higher education applicant.

Вступ. В умовах воєнного стану, нестійких епідемічних ситуацій, суспільно-політичних і соціально-економічних трансформацій в Україні спостерігаються певні зміни життєдіяльності громадян держави, що можуть ускладнювати їхнє соціальне функціонування. В цих складних умовах нагальною стає потреба надання невідкладної кваліфікованої соціальної, психологічної й реабілітаційної допомоги багатьом категоріям громадян. Згідно із Законом України «Про соціальні послуги» (2022), реалізація цієї потреби покладається на працівників сфери соціальної роботи. Вони повинні бути носіями загальнолюдських цінностей і моралі, вирізнятися високим рівнем культури, глибокими професійними знаннями, а також ідентифікувати себе з професійною спільнотою працівників сфери соціальної роботи.

У законах України «Про освіту» і «Про вищу освіту» задекларовано, що велике значення у розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи належить початковому етапу професіоналізації у закладах вищої освіти. Тому вивчення актуальності й значущості професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи у воєнний час виступає нагальним завданням сучасної психологічної науки і практики.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Окремі аспекти проблеми розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи в довоєнний час були предметом наукового вивчення небагатьох іноземних і вітчизняних психологів упродовж останніх п’яти років.

Останні емпіричні дослідження іноземних психологів присвячувалися вивченню зв’язку знань і ставлення майбутніх фахівців сфери соціальної роботи до потенційних клієнтів іншого віку, іншої етнічної чи расової належності тощо з розвитком їхньої професійної самосвідомості. Зокрема, встановлено негативний вплив цих знань і ставлень на розви-

ток їхніх уявлень про себе як майбутніх фахівців сфери соціальної роботи (Becker, Leffler, McCarthy, 2022; Danforth, Hsu, Miller, 2020; Strickland, Sharkey, 2022).

Натомість вітчизняними психологами емпірично досліджено соціальні й психологічні чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх соціальних працівників упродовж їхнього навчання у закладах вищої освіти України. Визначено переважання низького рівня значущості професійної ідентичності у багатьох досліджуваних. Встановлено зменшення кількості досліджуваних із високим і збільшення – із середнім і низьким рівнями значущості професійної ідентичності впродовж фахової підготовки. Чинники розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи виявилися різними впродовж кожного року навчання. Впродовж першого року навчання таким чинником є позиція досліджуваних щодо статусу й поваги до соціального працівника у суспільстві; а також їхнє позитивне ставлення до професії соціального працівника. Впродовж другого року – позитивне ставлення досліджуваних до професії соціального працівника; особистісна значущість професії соціального працівника.

Впродовж третього року – позитивне ставлення досліджуваних до професії соціального працівника; думка досліджуваних про позитивний вплив майбутньої професійної діяльності соціального працівника на їхнє життя. Впродовж четвертого року – особистісна значущість професії соціального працівника. Доведено, що чинник «позиція щодо статусу соціального працівника у суспільстві» зумовлює сильний прямий вплив на значущість професійної ідентичності для здобувачів вищої освіти третього курсу і зворотний – четвертого. Натомість позиція здобувачів вищої освіти усіх курсів щодо престижності професії соціального працівника в державі не впливає на їхню професійну ідентичність (Spivak, Melnyk, Spivak, 2021).

Емпірично досліджувалися особливості професійної мотивації і статусу професійної

ідентичності майбутніх соціальних працівників – здобувачів вищої освіти першого і четвертого курсів бакалаврського рівня і магістерського рівня. Визначено, що впродовж навчання у закладі вищої освіти статистично значущо збільшується кількість досліджуваних із такими статусами професійної ідентичності, як мораторій і сформована професійна ідентичність. Водночас кількість досліджуваних із такими статусами професійної ідентичності, як невизначена і нав'язана, статистично незначущо зменшується. Крім цього, в них виявлено статистично значущі зміни показників внутрішньої професійної мотивації, на противагу зовнішній (Новик, Мазур, 2021).

Проте відзначимо, що в цьому дослідженні зв'язки професійної мотивації з професійною ідентичністю майбутніх соціальних працівників не вивчалися.

Емпіричне дослідження динаміки формування професійних ставлень майбутніх фахівців сфери соціальної роботи впродовж навчання у закладах вищої освіти дозволило виявити певні відмінності. Порівняно зі здобувачами першого року навчання здобувачі старших курсів краще усвідомлюють свої майбутні професійні обов'язки. Вони вирізняються більшою впевненістю у власних силах і самостійністю, здатністю передбачати розвиток подій у своєму житті, вищими рівнями суб'єктивного контролю і готовності до майбутньої професійної діяльності. Адже здобувачі старших курсів усвідомлюють зв'язки між одержаними знаннями і професійними навичками (Romanovska, Bryndikov, Chovgan, Oliynyk, Vasylenko, Kravchyna, 2020).

Здійснений огляд останніх наукових праць і досліджень засвідчив, що питання про професійну ідентичність майбутніх фахівців сфери соціальної роботи в умовах воєнного стану, з огляду на їхню статтю, не було предметом наукового вивчення іноземних і вітчизняних психологів.

Мета – презентувати результати емпіричного дослідження актуальності та значущості професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи за їхньою статтю в період воєнного стану.

Методологія та методи. Професійна ідентичність майбутнього фахівця сфери соціальної роботи є результатом його ототожнення себе з професійною спільнотою працівників чи зі значущими представниками цієї сфери (Spivak, Melnyk, Spivak, 2021). Фахівці із соціальної роботи належать до категорії працівників, які надають соціальні послуги вразливим групам населення країни, особам чи сім'ям, які перебувають у складних обставинах життя. Такі соціальні послуги надаються як із метою подолання чи зменшення наслідків складних

обставин життя, так і для профілактики цих життєвих обставин. Фахівець сфери соціальної роботи повинен неухильно дотримуватися стрижневих принципів надання соціальних послуг. Зокрема, гуманізму, толерантності, соціальної справедливості, індивідуального підходу, конфіденційності та ін. (Закон України «Про соціальні послуги», 2022).

Емпіричне дослідження актуальності й значущості професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи було проведено онлайн. Досягненню визначеної мети сприяло застосування проєктивного тесту «Хто Я?» М. Куна і Т. Макпартленда. Досліджуваним було запропоновано відповісти на запитання, яке вони ставили собі: «Хто Я?». Згідно з інструкцією, впродовж 12 хвилин вони мали записати від однієї до двадцяти різних відповідей на це запитання у Гугл форму та надіслати її. Доцільно підкреслити, що відповіді на це запитання могли бути як іменниками, так і прикметниками. Інакше кажучи, досліджувані могли написати у відповіді як власну соціальну ідентичність, так і особистісну якість.

Актуальність професійної ідентичності досліджуваних підтверджувала їхня відповідь про те, що вони є майбутніми працівниками сфери соціальної роботи, майбутніми соціальними працівниками чи майбутніми працівниками сфери соціального забезпечення. Значущість професійної ідентичності для досліджуваного підтверджує наявність актуальності та надання цьому виду ідентичності пріоритетності порівняно з іншими видами ідентичності. Значущість їхньої професійної ідентичності виявлялася згідно з рангом відповіді про майбутню професію. Якщо цій відповіді присвоєно 1–6 ранг, то рівень значущості є високим; якщо 7–13 – середнім; якщо 14–20 – низьким.

У дослідженні взяли участь 147 здобувачів вищої освіти віком 17–23 роки денної та заочної форм навчання, майбутніх фахівців сфери соціальної роботи. З них було 60 досліджуваних чоловічої статі та 87 – жіночої. База дослідження – заклади вищої освіти міст Київ і Кам'янець-Подільський.

Одержані кількісні дані опрацьовувалися за допомогою такого методу математичної статистики, як критерій χ^2 -кутового перетворення Фішера.

Результати та дискусії. Одержані кількісні дані про актуальність професійної ідентичності досліджуваних загалом презентовано на рис. 1.

Як помітно з рис. 1, для більшості досліджуваних (73,47%) майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи виявилася неактуальною в умовах воєнного стану. Водночас менша кількість досліджуваних

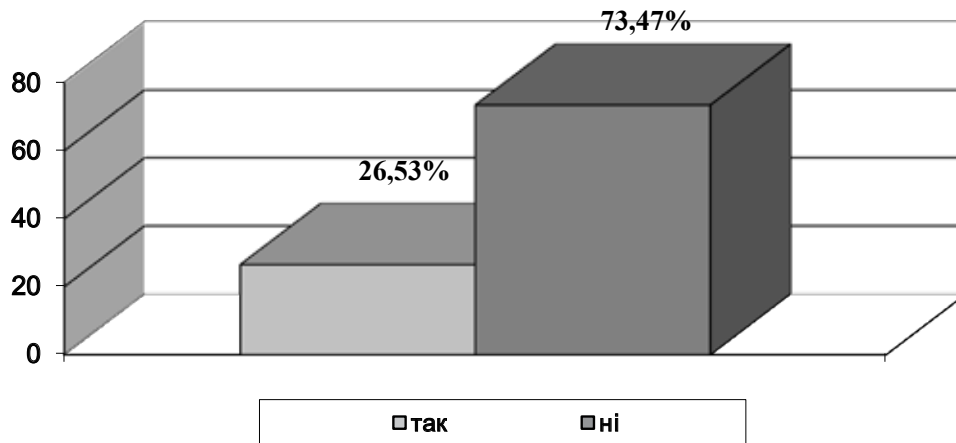

Рис. 1. Актуальність професійної ідентичності майбутніх працівників сфери соціальної роботи

(26,53%) відзначили те, що вони є майбутніми фахівцями сфери соціальної роботи. На нашу думку, актуальність майбутньої професійної діяльності у сфері соціальної роботи в умовах воєнного стану також підтверджує їхнє розуміння важливості цієї діяльності як для них, так і для суспільства.

Отже, емпірично виявлено, що в умовах воєнного стану майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи не втратила своєї актуальності лише для майже однієї четвертої частини досліджуваних.

Натомість, як було емпірично встановлено нами ще в період пандемії COVID-19, майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи була актуальною для майже двох третіх частин майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи та неактуальною для майже однієї третьої (Spivak, Melnyk, Spivak, 2021). Суттєве зменшення кількості майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи, для яких майбутня професійна діяльність у цій сфері залишається актуальною і в період обмежень (умовами воєнного стану), дозволяє висловити певне припущення. Зокрема, припущення про зміни пріоритетності цінностей особистості в періоди обмежень, що пов'язані з безпекою її життя. Висловлене припущення потребуватиме перевірки після відміни воєнного стану.

Також імовірно, що впродовж воєнного стану в Україні актуальність професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи як представників групи допомагаючих професій може зумовлюватися і їхнім рівнем психологічного стресу, наявністю теоретичних знань про професійну діяльність, проходження практики тощо.

Так, іноземні науковці (Xiaoxu, Lijing, Yalou, Alfeng, Yun, Fang, Jing, Jing Li, Yingchun, 2020) емпірично визначили вплив рівня психологічного стресу, теоретичних знань про

професійну діяльність, проходження практики тощо майбутніх фахівців допомагаючих професій на їхню професійну ідентичність у період обмежень, що стосуються безпеки життя представників цих професій. Зокрема, емпірично досліджено зв'язок між професійною ідентичністю і психологічним стресом майбутніх медичних сестер, що є представниками групи допомагаючих професій, у період пандемії COVID-19. За результатами проведеного емпіричного дослідження підтверджено значний вплив наявних теоретичних знань про профілактику і лікування вірусу COVID-19 і проходження клінічної практики як на рівень психологічного стресу, так і на рівень професійної ідентичності здобувачів вищої освіти сфери медсестринства.

Емпірично виявлено, що високий рівень психологічного стресу досліджуваних у період пандемії COVID-19 корелює з неактуальністю їхньої професійної ідентичності. Натомість підвищений рівень психологічного стресу майбутніх медичних сестер у цей період корелює з низьким рівнем значущості їхньої професійної ідентичності. Отже, визначено сильний зворотний зв'язок між професійною ідентичністю і психологічним стресом майбутніх медичних сестер у період, що стосується безпеки їхнього життя.

Одержані кількісні дані про актуальність професійної ідентичності досліджуваних з огляду на їхню стать подано на рис. 2.

З рис. 2 видно, що в умовах воєнного стану майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи є актуальною для більшої кількості досліджуваних жіночої статі (16,33%) та дещо меншої кількості – чоловічої статі (10,2%). Однак установлені відмінності між одержаними кількісними даними виявилися статистично незначущими ($\varphi^* = 0,352$), що підтверджує їхню незалежність від статі досліджуваних.

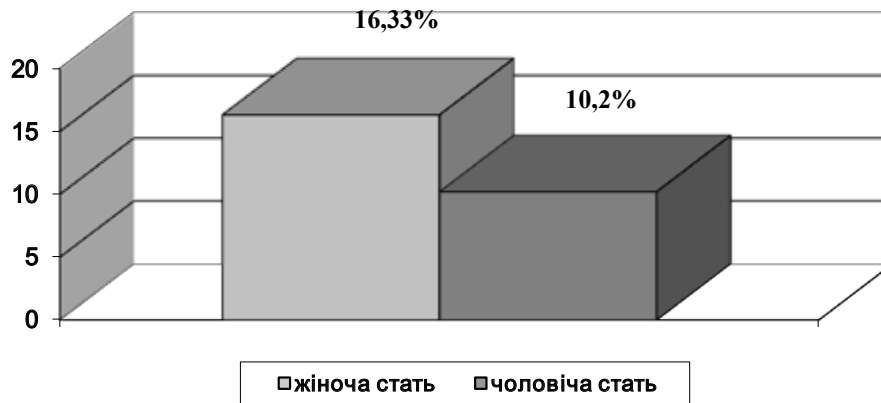

Рис. 2. Актуальність професійної ідентичності майбутніх працівників сфери соціальної роботи за статтю

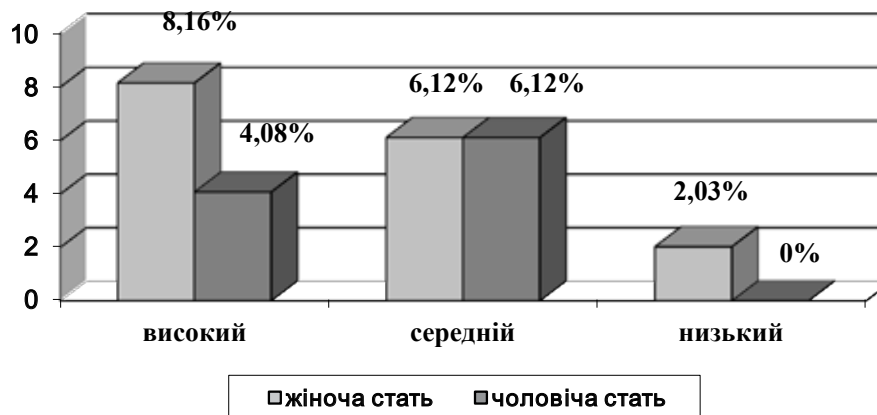

Рис. 3. Рівні значущості професійної ідентичності майбутніх працівників сфери соціальної роботи за статтю

На думку авторів, відсутність цих відмінностей засвідчує розуміння майбутніми фахівцями сфери соціальної роботи важливості вибраної професійної діяльності, незалежно від їхньої статі. Адже досліджувані як чоловічої, так і жіночої статі охарактеризували себе за допомогою низки особистісних якостей, що є необхідними для виконання професійної діяльності працівника сфери соціальної роботи. Водночас варто відзначити, що в досліджуваних жіночої статі такі характеристики траплялися частіше порівняно з досліджуваними чоловічої статі. Крім цього, зазначимо, що частина характеристик є однаковими у досліджуваних незалежно від їхньої статі. Зокрема, майбутні працівниці сфери соціальної роботи вважають себе добрими, чуйними, милосердними, турботливими, толерантними, комунікабельними та т. ін. Натомість, майбутні працівники сфери соціальної роботи описали себе за допомогою таких якостей особистості, як: добрий, дбайливий, відповідальний, комунікабельний та т. ін.

Підтвердження одержаного висновку міститься і в результатах іншого емпіричного дослідження актуальності професійної ідентичності майбутніх фахівців допомагаючих професій чоловічої і жіночої статі в період обмежень. Так, наявність упродовж періоду обмежень (а саме пандемії COVID-19) певних незначних відмінностей щодо актуальності професійної ідентичності в майбутніх фахівців сфери медсестринства різної статі емпірично встановили іноземні науковці (Xiaohu, Lijing, Yalou, Alfeng, Yun, Fang, Jing, Jing Li, Yingchun, 2020). Вони визначили, що в період обмежень, які можуть стосуватися безпеки життя працівників допомагаючих професій, актуальність і значущість професійної діяльності майбутніх медичних сестер зумовлюється їхньою гуманністю, альтруізмом, особистісними якостями і сформованими професійними компетентностями.

Отже, в умовах обмежень актуальність і значущість професійної діяльності майбутніх працівників допомагаючих професій (зокрема,

сфери соціальної роботи і сфери медсестринства) пов'язана з їхніми цінностями, особистісними якостями та професійними компетентностями.

Одержані кількісні дані про рівні значущості професійної ідентичності досліджуваних з огляду на їхню стать подано на рис. 3.

З рис. 3 помітно, що в умовах воєнного стану значущість професійної ідентичності на високому рівні виявлена в більшій кількості досліджуваних жіночої статі (8,16%) порівняно з досліджуваними чоловічої статі (4,08%). Проте виявлені відмінності статистично незначущі ($\varphi^* = 0,697$). Натомість середній рівень значущості професійної ідентичності встановлено в однакової кількості досліджуваних жіночої і чоловічої статі – по 6,12%. Низький рівень значущості професійної ідентичності визначено лише в досліджуваних жіночої статі – 2,03%. Загалом встановлено, що в умовах воєнного стану середнє значущості професійної ідентичності становить 7,375 для досліджуваних жіночої статі та 7,2 для досліджуваних чоловічої статі.

Підтвердження одержаного нами висновку відшуковуємо і в результатах іншого емпіричного дослідження щодо значущості професійної ідентичності майбутніх фахівців допомагаючих професій чоловічої й жіночої статі в період обмежень. А саме іноземні науковці Zh. Xiaoxu, L. Lijing, P. Yalou, M. Alfeng, Zh. Yun, Ch. Fang, J. Jing, Li X. Jing, Z. Yingchun (Xiaoxu, Lijing, Yalou, Alfeng, Yun, Fang, Jing, Jing Li, Yingchun, 2020) також емпірично визначили певні незначні відмінності щодо рівнів значущості професійної ідентичності в майбутніх фахівців сфери медсестринства різної статі впродовж такого періоду обмежень (пандемії COVID-19), що стосується безпеки їхньої життєдіяльності.

Висновки. Отже, одержані результати емпіричного дослідження актуальності та зна-

чущості професійної ідентичності майбутніх фахівців сфери соціальної роботи за їхньою статтю, що проводилося в умовах воєнного стану, засвідчили досягнення визначеної нами мети і сприяли формулюванню таких узагальнень. Професійна ідентичність майбутніх фахівців сфери соціальної роботи – це результат їхнього ототожнення себе з професійною спільнотою працівників або значущими представниками цієї сфери. Фахівці з цієї сфери надають соціальні послуги найбільш вразливим особам чи групам населення країни, які опинилися у складних обставинах життя.

Емпірично визначено, що для більшості досліджуваних (майже три четверти частини) майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи є неактуальною в умовах воєнного стану. Для решти досліджуваних – для майже в 1,5 раза більшої кількості досліджуваних жіночої статі порівняно з чоловічою майбутня професійна діяльність у сфері соціальної роботи є актуальною.

Високий рівень значущості професійної ідентичності встановлено для майже вдвічі більшої кількості досліджуваних жіночої статі порівняно з чоловічою. Середнім рівнем значущості професійної ідентичності характеризується однакова кількість досліджуваних жіночої і чоловічої статі. Низький рівень значущості професійної ідентичності виявлено лише в досліджуваних жіночої статі. Загалом встановлено, що середнє значущості професійної ідентичності як для досліджуваних жіночої статі, так і для досліджуваних чоловічої статі є близьким до меншого значення середнього рівня.

Перспективу подальших наукових пошуків вбачаємо в розробці ефективної програми розвитку професійного «Я-образу» майбутніх фахівців сфери соціальної роботи впродовж їхньої підготовки в закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про соціальні послуги» від 14.04.2022. № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 14.06.2023).
2. Новик Л., Мазур Т. Особливості професійної мотивації в процесі становлення професійної ідентичності студентів спеціальності «Соціальна робота». *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки* : збірник наукових праць. 2021. Вип. 13 (58). С. 84–93. URL: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13\(58\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13(58).08).
3. Becker D.T., Leffler A K., McCarthy P.L. Individual Characteristics Associated With Color-Blind Racial Attitudes in Master of Social Work Students. *Journal of Social Work Education*. 2022. Vol. 58:3. P. 472–485. URL: <https://doi.org/10.1080/10437797.2021.1942352>.
4. Danforth L., Hsu Ta H., Miller W.J. Color-Blind Racial Attitudes Among Social Work Students: Exploration of Individual and Social Network Correlates. *Journal of Social Work Education*. 2020. Vol. 56:3. P. 412–427. URL: <https://doi.org/10.1080/10437797.2019.1661910>.
5. Romanovska L.I., Bryndikov Y., Chovgan O., Oliyanyk K., Vasylenko O., Kravchyna T. Dynamics of Educational and Professional Attitudes Formation of Future Social Workers during Studying at Higher Educational Institution. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12(3). P. 369–387. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/326>.
6. Spivak L., Melnyk Z., Spivak D. Factors of Social Work Students' Professional Identity Significance during Professional Training. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. Vol. 13(3). P. 333–349. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/455>.

7. Strickland A.C., Sharkey N.C. Power Knowledge in Social Work: Educating Social Workers to Practice Racial Justice. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*. 2022. Vol. 31:3-5. P. 240–247. URL: <https://doi.org/10.1080/15313204.2022.2070897>.

8. Xiaoxu Zh., Lijing L., Yalou P., Alfeng M., Yun Zh., Fang Ch., Jing J., Jing Li X., Yingchun Z. Investigation and analysis of Psychological Stress and Professional Identity of Nursing Students during COVID-19 Pandemic. *Indian Journal of Experimental Biology*. 2020. Vol. 58(6). P. 426–432. URL: <https://doi.org/10.56042/ijeb.v58i06.65497>.

REFERENCES:

1. Закон України «Про соціальні послуги», 14.04.2022. № 2193-IX [Law of Ukraine “On Social Services”, 14.04.2022. № 2193-IX]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (Last accessed: 14.06.2023).

2. Novyk, L., & Mazur, T. (2021). Osoblyvosti stanovlennia sotsialnoho intelektu osobystosti piznoho yunatskoho viku [Features of Professional Motivation in the Course of Making a Professional Identity among the Students of Specialty “Social Work”]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriya 12. Psykholohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats*, 13(58), 84–93. Retrieved from: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13\(58\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13(58).08) [in Ukrainian]

3. Becker, D.T., Leffler, A.K., & McCarthy, P.L. (2022). Individual Characteristics Associated With Color-Blind Racial Attitudes in Master of Social Work Students. *Journal of Social Work Education*, 58:3, 472–485. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/10437797.2021.1942352>.

4. Danforth, L., Hsu, Ta H., & Miller, W.J. (2020). Color-Blind Racial Attitudes Among Social Work Students: Exploration of Individual and Social Network Correlates. *Journal of Social Work Education*, 56:3, 412–427. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/10437797.2019.1661910>.

5. Romanovska, L.I., Bryndikov, Y., Chovgan, O., Oliynyk, K., Vasylenko, O., & Kravchyna, T. (2020). Dynamics of Educational and Professional Attitudes Formation of Future Social Workers during Studying at Higher Educational Institution. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 369–387. Retrieved from: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/326>.

6. Spivak, L., Melnyk, Z., & Spivak, D. (2021). Factors of Social Work Students’ Professional Identity Significance during Professional Training. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 333–349.

Retrieved from: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/455>.

7. Strickland, A.C., & Sharkey, N.C. (2022). Power Knowledge in Social Work: Educating Social Workers to Practice Racial Justice. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 31:3-5, 240–247. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/15313204.2022.2070897>.

8. Xiaoxu, Zh., Lijing, L., Yalou, P., Alfeng, M., Yun, Zh., Fang, Ch., Jing, J., Jing Li, X., & Yingchun, Z. (2020). Investigation and analysis of Psychological Stress and Professional Identity of Nursing Students during COVID-19 Pandemic. *Indian Journal of Experimental Biology*, 58(6), 426–432. Retrieved from: <https://doi.org/10.56042/ijeb.v58i06.65497>.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2023.

The article was received 25 May 2023.